

GÖTEBORGS UNIVERSITET

KUNSKAPANDE GENOM KONSTSKAPANDE

Camilla Wu

”LAU370”

Handledare uppsatsskrivning: Tarja Häikiö

Handledare gestaltning: Katti Lundh & Mattias
Gunnarsson

Examinatorer: Anna Carlsson, konstnär & Fil
Dr Bengt Lindgren

Rapportnummer: VT08-6030-05

Abstract

Examensarbete inom lärarutbildningen

Titel: KUNSKAPANDE GENOM KONSTSKAPANDE

Författare: Camilla Wu

Termin och år: VT 2008

Kursansvarig institution: (För LAU370: Sociologiska institutionen)

Handledare: Tarja Häikiö

Examinator: Bengt Lindgren

Rapportnummer: VT08-6030-05

Nyckelord: konst, forskning, pedagogik, estetik, utbildningsvetenskap

Jag har i mitt arbete undersökt en egen teori om att man som forskare inom utbildningsvetenskap skulle kunna använda sig av konstnärliga gestaltungsprocesser som metod att söka svar kring sin didaktiska forskning. Samt finna metoder att arbeta med konstnärliga gestaltungsprocesser i sin undervisning.

Syftet med mitt arbete är att se om det kan vara möjligt att förena det praxisbaserade konstnärliga forskningsfältets arbetssätt med det utbildningsvetenskapliga samt vad den kombinationen i så fall skulle vara till för nytta inom pedagogisk forskning.

Min undersökning har två huvudfrågor:

- Skulle det vara möjligt att kombinera det praxisbaserade, konstnärliga forskningsfältets arbetssätt med utbildningsvetenskap?
- Vad skulle denna kombination ha för nytta för den pedagogiska forskningen och för skolan?

Jag har använt mig av **litteraturstudier** och konstnärligt, **undersökande gestaltungsarbete** som metoder för det här arbetet. För att ge stöd åt minnet och för att i efterhand kunna tydliggöra skeenden och tankar i processen har jag under arbetets gång också kontinuerligt fört **loggbok** i form av blogg på internet. I min analys av processen har jag sedan använt mig av en fjärde metod, **deskriptiv innehållsanalys**. Deskriptiv innehållsanalys passar bra till att analysera dokumentationen av undersökande konstnärliga processer då man många gånger jobbar både intuitivt och brett vilket medför att det är svårt att se det egentliga innehållet under arbetets gång. Men vilken nytta kan då forskaren inom utbildningsvetenskap ha av den konstnärliga metoden? Jag tror att man har svårt att kunna använda sig av konsten som kunskapsgenerator inom sitt undervisningsämne om man inte själv har upplevt vad dessa processer egentligen innebär. Utan denna erfarenhet finns en risk att de konstnärliga perspektiven på undervisningen blir godtyckliga. Man riskerar att lärare inte till fullo förstått innebörden av dessa processer och istället låter det konstnärliga få en illustrerande eller ”avkopplande” uppgift i den pedagogiska verksamheten.

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	3
1:1 Bakgrund.....	3
1:2 Syfte	3
1:3 Problemformulering	3
1:4 Metodidentifikation.....	4
1:4:1 Metod 1: Litteraturstudier	4
1:4:2 Metod 2: Undersökande gestaltungsarbete	4
1:4:3 Metod 3: Loggbok.....	4
1:4:4 Metod 4: Deskriptiv innehållsanlys.....	4
2. Teoriöversikt	5
2:1 Begreppsförklaringar.....	5
2:1:1 Konstnärlig forskning	5
2:1:2 Estetiska läroprocesser.....	5
2:1:3 Pedagogisk forskning.....	5
2:2 Teorianknytning	5
3. Processbeskrivning.....	6
3:1 Litteraturstudier.....	6
3:2 Gestaltungsarbete	12
4. Resultatdiskussion.....	26
4:1 Litteraturstudierna.....	26
4:2 Gestaltungsprocessen	26
4:3 Resultat.....	27
Litteraturförteckning	29

1. Inledning

1:1 Bakgrund

Efter att under de senaste åren, genom lärarutbildningen och framför allt bild- och forminriktningen, vid otaliga tillfällen behövt omformulera mig och internalisera nya tankesätt upplever jag att min identitet har genomgått en viss förändring. Det är som om det uppstått ett nytt jag jämte det gamla. De är på många punkter väldigt lika varandra, de har samma grundsyn på tillvaron och samma intresseområden men mitt nya jag har fått verktygen att börja formulera sig och se samband som ger mening. Genom de gestaltande projekt jag genomfört på Lärarutbildningens bild- och forminriktning har min lust att lära på allvar väckts till liv igen efter att, halvt om halvt ha legat i träda under många år. De konstnärliga processerna har väckt min nyfikenhet och samtalen kring dem har tvingat mig att formulera vad jag tänker. Som jag själv ser det så är konsten ett mycket viktigt verktyg för en givande lärprocess. Denna lust att lära önskar jag att alla elever någon gång under sin skoltid skall få känna. Koppling mellan estetiska verksamheter, där konsten är en del, och lusten att lära är något som man också beskriver i *Æstetik og læring*¹. Man menar också att man genom dessa processer utvecklar livslust och livskvalité. Den konstnärliga processens nytta för lärandet är något som jag upplever som förbisett i den svenska skolan. I SOU 1999:63 kan man läsa följande och det är denna teori jag knyter min undersökning till ”*När samhället omdanas förändras också betydelsen av kultur, konst och estetik för barn och ungdomar.*

Lärarutbildningskommittén menar att den estetiska kunskapen och kulturella uttrycksformer utgör ett angeläget kunskapsområde för alla lärare – oavsett ämne/ämnesområde eller skolform”. I samma rapport skriver man också att intresset för estetisk verksamhet hos dagens unga har ökat². Samtidigt menar många att morgondagens arbetsliv i en allt snabbare samhällsutveckling ställer höga krav på flexibelt tänkande, fantasi och kreativitet. Detta menar jag är en av de vinster man har med att använda sig av konstnärligt undersökande arbete i sin undervisning.

Vidare beskrivs hur estetisk kunskap ofta har förknippats med det vackra och dekorativa. Konsten ställs då som motsats till vetande. Lärarutbildningskommittén menar snarare att konsten och vetandet kompletterar varandra och hör ihop. Detta är teorier jag gärna ställer mig bakom och som jag själv upplevt stämmer. Därför ville jag undersöka om och till vilken nytta man skulle kunna använda sig av dessa processer som metod i forskning kring pedagogik och didaktik.

1:2 Syfte

Syftet med mitt examensarbete är att se om det kan vara möjligt att förena det praxisbaserade konstnärliga forskningsfältets arbetssätt i den utbildningsvetenskapliga forskningen samt vad den kombinationen i så fall skulle vara till för nytta inom pedagogisk forskning.

1:3 Problemformulering

Min undersökning har två huvudfrågor:

- Skulle det vara möjligt att kombinera ett det praxisbaserade konstnärliga forskningsfältets arbetssätt med utbildningsvetenskap?
- Vad skulle denna kombination ha för nytta för den pedagogiska forskningen och för skolan?

För att försöka hitta svaren på de här två frågorna ställer jag mig några följdfrågor. Vilka metoder används inom konstnärlig forskning? Kan konstnärlig forskning vara vetenskaplig? Hur hanterar man i en vetenskaplig skrift den subjektivitet som uppstår när man analyserar ett

¹ D. Austring, Benny & Sörensen, Merete. (2006). *Æstetik og læring*. Hans Reitzels Forlag: Köpenhamn, s. 127

² SOU 1999:63 *Att lära och leda; En lärarutbildning för samverkan och utveckling*. Utbildningsdepartementet. s.55

arbete man gjort själv? Finns det beröringspunkter mellan konstnärlig forskning och utbildningsvetenskap som möjliggör en sammankoppling?

1:4 Metodidentifikation

Jag har använt mig av **litteraturstudier** och konstnärligt, **undersökande gestaltningsarbete** som metoder för det här arbetet. Som metod för att i efterhand kunna tydliggöra skeenden och tankar i processen har jag under arbetets gång också kontinuerligt fört **loggbok** i form av blogg på internet. I min analys av processen har jag sedan använt mig av en fjärde metod, **deskriptiv innehållsanalys**. Deskriptiv innehållsanalys passar bra till att analysera dokumentationen av undersökande konstnärliga processer då man många gånger jobbar både intuitivt och brett vilket medför att det är svårt att se det egentliga innehållet under arbetets gång. I resultatet av min innehållsanalys försöker jag ge en strukturerad beskrivning genom att dela upp texten i två delar: litteraturstudier och gestaltningsarbete.

1:4:1 Metod 1: Litteraturstudier

I mitt arbete söker jag svar på två frågor. Den första frågeställningen som behandlar om det finns sätt att kombinera konstnärlig praktikbaserad forskning och utbildningsvetenskap försöker jag besvara genom litteraturstudier. I litteraturen söker jag de båda forskningsområdenas beröringspunkter för att sedan försöka föra dem samman.

1:4:2 Metod 2: Undersökande gestaltningsarbete

I det konstnärliga gestaltningsarbetet utgår jag från **sanning** som tema men tillåter mig själv att associera fritt och hålla processen så öppen och fri som möjligt.

1:4:3 Metod 3: Loggbok

För att i efterhand kunna se delar av processen som varit viktiga för arbetet har jag noga dokumenterat under arbetets gång. I min dokumentation skriver jag ner även trevande resonemang och dåliga idéer eftersom även de i ett senare skede kan visa sig innehålla värdefullt material. Dokumentationen fungerar som stöd för minnet inför innehållsanalysen.

1:4:4 Metod 4: Deskriptiv innehållsanalys

Jag försöker finna svar på frågan, som handlar om vad denna korsbefruktningsmetod kan vara till för nytta inom pedagogisk forskning, genom att göra en deskriptiv analys av den dokumenterade gestaltningsprocessen. Detta för att försöka sätta ord på det som är så unikt för det konstnärliga arbetet i fråga om kunskapande men också för att ytterligare understryka nyttan med att kombinera arbetssättet inom konstnärlig praktikbaserad forskning med utbildningsvetenskap.

2. Teoriöversikt

2:1 Begreppsförklaringar

2:1:1 Konstnärlig forskning

När jag i min text talar om konstnärlig forskning menar jag endast den forskning som handlar om att konstnären forskar utifrån sin egen praktik. Inte den då man mer naturvetenskapligt undersöker ett material eller då man gör kvalitativa studier kring konstnärlig verksamhet.

2:1:2 Estetiska lärprocesser

Jag använder mig inte av uttrycket estetiska lärprocesser eftersom jag endast avser att prata om konstnärligt undersökande gestaltungsarbeten. Ordet estetiska lärprocesser syftar till en betydligt bredare betydelse. Däremot används ordet estetik i den rapport ur vilken jag hämtat det påstående jag bildat min teori utifrån. Vad man där menar med estetisk kunskap är *”Den kunskap man får genom sinnena”*³. I *Æstetik og læring* definierar man begreppet estetik som något som omger konsten och som i sin tur omges av symbolik och kultur. Konsten är alltså enligt deras definition en del av estetiken som alltså fungerar som en koppling mellan konstens värld och kulturen.

2:1:3 Pedagogisk forskning

När jag skriver om pedagogisk forskning menar jag också i första hand den som utförs av pedagogen själv med utgångspunkt ur erfarenheter från den egna praktiken. Jag använder mig också av ordet utbildningsvetenskap som enligt Mats Trondman myntades av Emile Durkenheim (1858-1917) som ofta omnämns som sociologins grundare men också ägnade stora delar av sitt yrkesverksamma liv som lärare i pedagogik⁴. Idag används ofta utbildningsvetenskap som samlingsbegrepp för forskning som inriktar sig mot lärar- och skolforskning samt läraryrkets kunskapsbas⁵. Ofta är det verksamma lärare som ägnar sig åt forskning inom utbildningsvetenskap. Man forskar då i eller om sin egen praktik.⁶

2:2 Teorianknytning

”När samhället omdanas förändras också betydelsen av kultur, konst och estetik för barn och ungdomar. Lärarutbildningskommittén menar att den estetiska kunskapen och kulturella uttrycksformer utgör ett angeläget kunskapsområde för alla lärare – oavsett ämne/ämnesområde eller skolform”.

Utifrån detta citat ur SOU1999:63 och upplevelsen jag har om att det konstnärliga arbetet ofta får en underordnad roll i skolarbetet har jag utformat en egen hypotes om att man som forskare inom utbildningsvetenskap skulle kunna använda sig av konstnärliga gestaltungsprocesser som metod att söka svar kring sin didaktiska forskning. Samt finna metoder att arbeta med konstnärliga gestaltungsprocesser i sin undervisning. Tron på att detta skulle vara en fruktsam forskningsmetod är något som växt fram under lärarutbildningens bild och forminriktning på HDK (Högskolan för Design och Konsthantverk) och erfarenheter jag fått under mina gestaltungsprojekt där.

³SOU 1999:63 Att lära och leda; En lärarutbildning för samverkan och utveckling. Utbildningsdepartementet. s. 55

⁴ Red: Sandin, Bengt & Säljö, Roger. *Utbildningsvetenskap – ett kunskapsområde under formering*. Carlssons bokförlag: Stockholm. s.29

⁵ Frånberg, Gun-Marie. *Forskning och pedagogisk praktik. Rum för forskning – Rymd för lärande – forskning och pedagogisk praktik*. Umeå universitet: 2007

⁶ Red: Sandin, Bengt & Säljö, Roger. *Utbildningsvetenskap – ett kunskapsområde under formering*. Carlssons bokförlag: Stockholm, s. 181

3. Processbeskrivning

Litteraturstudierna och det konstnärliga gestaltungsarbetet har löpt parallellt genom hela projektet och ibland vävts in i varandra. Gestaltungsarbetet har väckt frågor kring teori som lett till fler litteraturstudier, litteraturstudierna har i sin tur gett bränsle åt gestaltningen. De två metoderna befruktar alltså varandra och föder hela tiden nya perspektiv. När jag nu genom deskriptiv metod försöker beskriva min process så har jag valt att dela upp processen i två delar dels för att försöka synliggöra vilken av undersökningsmetoderna som har gett vad men också för att strukturera upp och underlätta för läsaren. I min processbeskrivning, framför allt i gestaltningsdelen, har jag också med flera av de blogginlägg som gjorts under arbetets gång. Detta för att ge en ärligare bild av hur en sådan process kan gå till. Hur den många gånger kantas av både frustration, förvirring och spekulation. Dessa inlägg kan alltså innehålla väldigt trevande resonemang.

En del av ett gestaltungsarbete är också de samtal som förs runt omkring vid handledning, i seminariegrupper, på föreläsningar, via bloggen och med alla andra människor som vill diskutera. Det är många gånger genom denna kommunikation som arbetet tar nya vändningar. Jag har valt att inte fördjupa den här delen av gestaltungsarbetet i min uppsats, det kräver en helt egen undersökning, men jag vill ändå poängtera att det är en mycket viktig del av processen. Jag väljer också att inte fördjupa mig kring processens uppbyggnad och struktur utan koncentrerar mig på de delar som kan leda fram till svaren på frågorna jag ställer i mitt arbete.

3:1 Litteraturstudier

Med hjälp av litteratur ville jag hitta beröringspunkter mellan konstnärlig praktikbaserad forskning och utbildningsvetenskap för att se hur dessa skulle kunna kopplas samman. Jag har valt att till största del fördjupa mig teoretiskt kring konstnärlig forskning eftersom jag känner ett behov av att kunna sätta ord på de delar av mitt gestaltande arbete som jag tidigare bara upplevt rent praktiskt. Till en början funderade jag också väldigt mycket kring konstens vetenskaplighet. Jag ville visa på att den konstnärliga praktikbaserade forskningen var vetenskaplig eftersom en sådan upptäckt skulle underlätta detta sammanförande betydligt. Jag läste ett flertal artiklar i tidskriften *Artmonitor* där olika forskare inom området argumenterar kring formen för den konstnärliga forskningen. Man försöker också sätta fingret på vad konstnärlig forskning egentligen är. Michael Biggs⁷ försöker göra detta genom att först utesluta allt det som konstnärlig forskning enligt honom *inte* är⁸. Konstnärlig forskning handlar inte, så som många verkar tro, om ”erfarenhetsmässiga förmimmelser” eller experimenterande som rör den egna praktiken. Den är inte heller privat eller obeskrivlig menar han. Men vad är den konstnärliga forskningen då? Det lämnar han inte i sin artikel några tydliga svar på.

Min jakt på hur jag skulle kunna bevisa det konstnärliga arbetets vetenskaplighet upptog snart hela min tid och jag diskuterade dilemmat så fort jag kom åt under seminarier och föreläsningar. Allt som sades undersökte jag sedan vidare i uppslagsverk, facklitteratur och på internet. Jag funderade över hur den typ av uppsats som man skriver på Högskolan för Design och Konsthantverk, alltså den typ av uppsats jag själv höll på att genomföra, kan se ut till formen. Alla funderingar och undersökanden ventilerade jag sedan på bloggen för att ge stöd åt minnet.

⁷ Professor i estetik, lektor i visuell kommunikation och vice dekan för avdelningen för Creative and Cultural Industries vid universitetet i Hertfordshire i Storbritannien. 2006/7 gästprofessor i Practice-based Research in Architecture and Design vid universitetet i Lund, Stockholm och Göteborg.

⁸ Biggs, Michael. ”Lära av erfarenhet”. *Artmonitor* 2007 no1, s. 93

den 23 april 2008
Pussla, leta, finna...

Gårdagens seminarium var riktigt bra. B kom med förslag till metoder för att koppla ihop det konstnärliga gestaltungsarbetet med utbildningsvetenskapen. Han beskrev en avhandlingsform som heter Sammanläggningsavhandling (används inom t.ex. medicin och teknologi)

NE beskriver Sammanläggningsavhandling såhär:
Sammanläggningsavhandling subst -en -ar
»Akademisk avhandling som består av ett flertal, ofta tidigare artiklar till skillnad från en traditionell avhandling som endast består av ett längre verk.

2008 04 23 Källa Nationalencyklopedin.

På den här länken 2008 04 23, www.hanken.fi/student/sammanlaggningsavhandlingn, kan man läsa följande:

"Med sammanläggningsavhandling avses enligt Statsrådets förordning om universitetsexamina (794/2004) en avhandling som består av "vetenskapliga publikationer eller manuskript som godkänts för publicering och som behandlar samma problemkomplex och vars antal av universitetet anses tillräckligt och ett sammandrag av dessa, eller något annat arbete som uppfyller motsvarande vetenskapliga kriterier. Till publikationerna kan även höra sampublicationer, om författarens självständiga andel i dem kan påvisas."

Vilket gör att min grundfråga ändå kvarstår. Kan konstnärlig forskning vara vetenskaplig?

Men tillbaka till gårdagens seminarium. B beskriver hur han menar att sammanläggningsavhandlingen skulle kunna fungera på vår typ av arbete. Jag tror att jag fått med någotsånär ordagrant men är inte helt säker:

Man kan till exempel fråga sig: Är arbetet jag genomfört kunskapsgenererande? När förstod jag vad? Och varför? Genom att sedan koppla dessa erfarenheter till vetenskapliga referenser kontextualiserar man sin gestaltning till en etablerad vetenskap.

Man syr en "kappa" åt gestaltningen.

Jag har under kvällen och morgonen funderat över vad det här innebär för det gestaltande arbetet. Det borde bli så att man alltså genom att göra kopplingar mellan sitt gestaltande till mer etablerade vetenskaper kan bekräfta en teori men endast utifrån mitt eget gestaltungs-perspektiv. Man skulle också kunna tänka sig att man utifrån dessa kopplingar och sin gestaltning gör nya upptäckter som inte finns beskrivna i den teori man utgått ifrån eller någon annan teori. Hur är det i dessa fall? Man kan ju aldrig påstå att den upptäckten är något annat än subjektiv om man inte först provar om det man upptäckt stämmer på fler än mig själv. Det betyder i så fall att man måste göra någon ytterligare undersökning som mer vetenskapligt kan bekräfta den nya teorin.

Alltså, **utifrån det här resonemanget skulle man kunna säga att den konstnärliga gestaltningen fungerar som metod för att subjektivt bekräfta befintliga teorier men även som metod för att finna nya undersökningsområden inom forskning på tex estetiska lärprocesser** (ett ord som jag för övrigt inte riktigt gillar, men tills man kan hitta ett bättre så...). Dessa nya undersökningsområden eller teorier kan man sedan ta vidare och försöka bekräfta genom att undersöka fler personers konstnärliga processer, jämföra och dra slutsatser.

Då är det ju fortfarande så att det konstnärliga gestaltungsarbetet inte ligger till grund för vetenskap (i den etablerade bemärkelsen) utan snarare fungerar som ett verktyg till att finna nya teorier att pröva vetenskapligt.

(...så har vi ju också jämförelsen med metoder som till exempel deltagande observation. Man skulle kunna peka på en rad likheter, men också en del skillnader. Den kopplingen får jag fundera lite mer över)

Men jag har en annan lösning som jag funderat lite över, där man kan använda sig av den metod B beskriver men som kanske även motiverar andra metoder. Om jag genom min gestaltande undersökning kopplade till vetenskapliga teorier skapar mig egna teorier om hur något fungerar eller hur min process ser ut så skulle jag kunna anta att det med största sannolikhet stämmer på fler än mig. Detta antagande kan jag göra om jag i mitt undersökande utgår från ett samartsperspektiv. En teori om att trots varje människas unika egenart så är vi väldigt lika. Man skulle kanske också kunna tillämpa

matematikens sannolikhetsteori och mena på att om jag fungerar såhär så är det högst sannolikt att fler gör det, även om det självklart inte går att generalisera (men går det egentligen att någonsin göra det?).

På detta vis blir det konstnärliga, undersökande gestaltungsarbetet till nytta, vilket är ett av kraven för vetenskaplighet.

Man kan ju bara föreställa sig vilken guldgruva alla dessa vetenskapliga gestaltungsbeskrivningar (även de som inte i sig handlar om processen utan ämnet man undersöker) skulle kunna bli för en

som vill forska vidare på "konstnärliga lärprocesser" (det ordet skulle jag föredra framför estetiska lärprocesser). Här skulle man kunna finna avgörande kunskaper som vetenskapligt motiverar en förändring av bildämnet i skolan.

Funderar OCH GESTALTAR vidare :)

Upplagd av Camilla kl. 07:42

I tidsskriften *Paletten nr4 2006* finns en artikel där författaren Kristoffer Arvidsson⁹ påtalar att konsten inte bör klä sig i ord av vetenskaplighet. Den konstnärliga forskningen skulle istället kunna närma sig de vetenskapliga problemen från ett annat perspektiv, ställa andra frågor och se andra samband. Arvidsson verkar ha en kritisk inställning till vissa röster inom konstnärlig forskning som gärna vill göra den konstnärliga forskningen vetenskaplig. Han hänvisar i sin artikel till en föreläsning med Gertrud Sandqvist, rektor för Konsthögskolan i Malmö, på Göteborgs konstmuseum den 5/11-06 där hon menar att det inte är konsten i sig utan den konstnärliga arbetsprocessen som skall ge den konstnärliga forskningen status. Arvidsson besvarar detta i sin artikel med att han har svårt att tro att det skulle finnas ett så stort intresse för den konstnärliga processen att det skulle motivera ett nytt forskningsfält. Men kanske finns det ändå ett intresse för dessa processer, menar jag, och särskilt inom området för utbildningsvetenskap. Arvidsson beskriver också hur Sandqvist ser metodkurser som överflödiga för den forskande konstnären, att var och en måste hitta sin egen metod. Även detta ställer sig Arvidsson kritisk till och menar att en orientering inom detta fält inte alls skulle vara till last för konstnärens forskning. Han frågar sig hur man då skall kunna bedöma en konstnärlig avhandling. Sandqvist talar om tre viktiga "bärare" för konst som forskning i Malmö: transparens, reflektivitet och kritikalitet. Processen måste göras synlig, arbetet dokumenteras och doktoranden utsätts för kritik. Vidare skriver Arvidsson att Sandqvist menar att kriteriet för att bli godkänd är vetenskaplighet. Avhandlingen skall skrivas transparent och objektivt. "Att skriva en avhandling i poesins form är inte tillåtet". Hon menar att gestaltnings/utställningen inte är nödvändig för avhandlingen. Arvidsson vänder sig i artikeln emot detta.

I stället för att underordna sig en traditionell syn på vetenskap borde konst som forskning gå i bräsch för ett radikalt ifrågasättande av vad forskning är och kan vara. Som en humanioras eller naturvetenskapens andre kan konsten gå i clinch med vetenskapsbegreppet. Om konsten helt går upp i och sammanfaller med vetenskapen går den möjligen förlorad.

Jag funderade vidare i banorna kring konstens vetenskaplighet och försökte hitta metoder man skulle kunna använda sig av i sitt konstnärliga gestaltungsarbete. Jag beskriver mina tankar på bloggen:

den 27 april 2008

EN INTRESSANT UPPTÄCKT!?

⁹ Filosofie doktor i konst- och bildvetenskap vid Göteborgs universitet, konstkritiker och forskare vid Göteborgs konstmuseum.

Kanske kan man säga att man i sitt konstnärliga undersökande arbete använder sig av abduktiv metod???

"Abduktiv en filosofisk term

Fråga Vad betyder abduktiv? Hittar det inte i något uppslagsverk.

Svar Abduktiv (från latin *abducere*, bortföra) är en filosofisk term som användes av den amerikanske filosofen Charles S. Peirce om vissa typer av slutledning varigenom man från några fakta sluter sig till en hypotes som förklarar dem. En sådan slutledning kallade han en abduktion. Exempel: Man hittar fossil av fiskar på ett område långt inne på land och förklarar dessa överraskande fynd med hypotesen att området en gång legat under vatten.

Abduktiva slutledning skiljer sig från deduktiva därigenom att de ger ny men inte säker kunskap, dvs. till skillnad från vad som är fallet i en deduktion kan slutsatsen i en abduktion vara falsk, även om premisserna är sanna. T.ex. kan förekomsten av fiskfossil inne på land tänkas bli förklarad även av andra hypoteser än den att området en gång legat under vatten. Slutsatsen i en abduktion är således endast mer eller mindre sannolik. Vi behöver därför också en metod för att välja ut den mest sannolika bland flera förklarande hypoteser.

Peirce såg abduktion som vårt viktigaste sätt att upptäcka olika vetenskapliga sammanhang, och hans ambition var att ge stadga åt denna slutledningsform. Abduktion är uppenbarligen ett led i vad man annars brukar kalla hypotetisk-deduktiv metod.

I traditionell logik var abduktion namnet på en syllogism i vilken en av premisserna (bipremissen) var endast sannolik, och som därför endast förlänade en viss grad av sannolikhet till slutsatsen.

Dag Prawitz, professor i filosofi vid Stockholms universitet "

NE 2008-04-27

Upplagd av Camilla kl. 14:45

Jag läste sedan två böcker med samlade artiklar kring konstnärlig forskning: *Konstnärligt FoU – Årsbok 2004* och *Konstnärligt Fou – Årsbok 2006*¹⁰. Här fann jag att många forskare inom området, men inte alla, verkade tycka att man inte skulle skapa någon metodologi för den konstnärliga forskningen. Man ville inte heller att deras forskning skulle bli klassad som vetenskap. Konsten skulle förbli en "fri" undersökningsmetod som istället fanns där för att verka som en motpol till vetenskapen. Genom konsten kunde man vidga perspektiv eller rentav öppna nya för att till exempel ifrågasätta vedertagna sanningar.

Den 13/5 2008 höll Rasoul Nejadmehr en föreläsning med titeln *Konsten och filosofin* på HDK. Han berättade om hur det kommit sig att konstens kunskapsvärde fått en så svag ställning i jämförelse med vetenskapens. Detta gjorde han genom att härleda dagens värderingar till Platons tid. Enligt Platons sanningsteori är den värld vi lever i, den mänskliga världen, endast en skugga av de absoluta idéernas värld. Konsten i sin tur ansågs enligt Platon vara en avbild av den mänskliga världen och hamnade alltså längst ner i hierarkin. Nejadmehr utvecklar sitt resonemang och förklarar hur det vidgade konstbegreppet idag gör konsten till en långt viktigare del av verkligheten. Han menar att man genom konsten kan framhålla alternativa kunskapsformer och avslöja eller ge en annan bild av "sanningar", att "främmandegöra det bekanta". Vidare förklarar han hur man inom vetenskapen ofta jobbar på ett exkluderande sätt, man skalar av för att identifiera något partikulärt. Konsten däremot är inkluderande och strävar efter att se sakers samband. Vad han vill komma fram till i sitt resonemang är att man idag bör se konsten och vetenskapen som två jämbördiga kunskapskällor, att konsten inte längre bör betraktas som underlägsen vetenskapen ur ett kunskapsperspektiv. Han talar också mycket om jämställdhet i sin föreläsning. Hur en viss typ

¹⁰ *Konstnärligt FoU – årsbok 2004. Konst, kunskap, insikt – texter om forskning och utvecklingsarbete på det konstnärliga området.* Vetenskapsrådet. Journalistgruppen AB, 2004; *Konstnärligt FoU – årsbok 2006. Konstnärlig forskning – artiklar, projektrapporter och reportage.* Vetenskapsrådet. Journalistgruppen AB, 2006.

av kunskap har värderats högre för att den anses vara manlig. Även detta kan man enligt Nejadmehr härleda till Platon. I hans sanningssyn förknippades den absoluta idévärlden, alltså den som befann sig högs i hierarkin, med manlighet och förnuft. Medan den världen som konsten tillhörde, som befann sig längst ner i hierarkin, förknippades med det kvinnliga och vardagliga.

Om man ser till epistemologins¹¹ två klassiska riktningar, empirism och rationalism, där empirismen står för den kunskap jag upplever genom sinnena och rationalismen den som man kan tänka sig till så skulle man kanske kunna påstå att konsten och dess processer tillhör empirin. Men visst är det väl så att allt kunskapssökande innehåller båda dessa riktningar oavsett om man söker den genom konstnärlig forskning eller naturvetenskapliga studier? I mina ögon äger det konstnärliga tänkandet en mycket hög grad av förnuft, många gånger till och med högre än vetenskapen. Pragmatismens fader, William James beskriver sin sanningsteori som en brygga mellan rationalismen och empirismen¹², han framhåller då samma inkluderande syn som Nejadmehr står för. I mina ögon jämställer också han därmed konsten och vetenskapen. Även genom högskolereformen 1993 togs ett viktigt steg i detta jämställdhetsarbete. Högskolelagen ändrades då från att all högskoleutbildning skall vila på vetenskaplig grund till ”2§ staten skall som huvudman anordna högskolor för: 1. Utbildning som vilar på vetenskaplig eller konstnärlig grund samt på beprövad erfarenhet.”.

I *Konstnärligt Fou – Årsbok 2006* skriver Per Nilsson att han anser att vi nått en postmodernistisk tid där konst inte längre kan påstås vara självständig¹³. Han menar att vårt förnuft och samhälle inte längre kan ha en så kraftig uppdelning mellan konst, moral och vetenskap då alla dessa tre vävs in i varandra inom alla verksamheter. Att konsten är en kunskapsform som ofta ligger steget före hermeneutiken och som ger form åt mänskliga erfarenheter. Flera av de nutida konstformerna menar han sträcker sig långt utanför det egna subjektet. Speciellt de verk som är interaktiva där konstnären och betraktarens roller ofta växlar vilket gör betraktaren till medskapare av verket. Han gör också en jämförelse mellan konstnärlig forskning och forskning inom filosofi. Han menar att filosofin inte heller har ett givet empiriskt objekt för sina studier utan bygger på kreativ verksamhet.

Dessutom finns det filosofiska teoribyggnader, eller narrativer, som hävdar sig vara uttryck för lika stor subjektivitet som någonsin konsten. Ändå skulle jag säga att huvudfåran inom filosofin syftar till universalism, medan huvudfåran inom konsten inte gör det. Det gör konsten till en viktig kunskapsform, framförallt som åklagare eller kritiker av generella eller universella teorier.

Här någonstans insåg jag att jag inte skulle få några absoluta svar på huruvida den konstnärliga forskningen skall klassas som vetenskaplig. Jag var inte heller längre säker på att jag själv ville finna att den var vetenskaplig. Det kanske var just detta som Nejadmehr sade som jag egentligen var ute efter, att konsten skulle få samma värde som kunskapsgenererande metod och som forskning.

Jag skulle inte heller få några givna metoder för konstnärlig forskning serverade. Detta är områden som debatteras och som ännu inte hittat sin form inom fältet. Jag valde nu att koncentrera mig på de delar som jag upplever har beröringspunkter med eller som är till nytta för utbildningsvetenskapen.

¹¹ Miller, David. *Popper i urval*. (1997). Stiftelsen Bokförlaget Thales. Stockholm. s. 162--

¹² James, William. *Pragmatism*. Bokförlaget Daidalos AB: Göteborg, s. 59

¹³ Filosof med inriktning mot bl. a. estetik och konsteori. Verksam vid filosofiska institutet vid Umeå universitet och även Konsthögskolan i Umeå; s. 148

Per Nilsson som jag tidigare nämnt anser att konsten har som uppgift att ställa begrepp mot begrepp för att komma vidare till nya insikter¹⁴. Konsten kan till exempel peka på de svagheter som det generella besitter och rekonstruera det. Han avslutar sin artikel med orden, ”*Konst är en forskande kunskapsform som är viktigare än någonsin och dess metoder utgör en mångfaldens arkiv.*”. Även Efva Lilja¹⁵ menar att den konstnärliga forskningen, då inom dans som är hennes område, kan visa på vad som är kunskapsgenererande i en konstnärlig process¹⁶. Hon har också en insikt om att det finns ett behov av fördjupade processer som inte i första hand har verket som mål utan istället skall leda till andra insikter och kunskapsmål. Hon menar att efterfrågan på detta blir allt större. Hon ser hur dessa fördjupade processer ger möjlighet att utveckla både teori och praktik kring det aktuella ämnet. I det av Vetenskapsrådet stödda KFoU-projektet ”*Rörelse som kroppens minne*”(om dans och åldrande) ser hon till exempel hur hon fått möjlighet att pröva idéer och väcka frågor kring samhällets syn på den åldrande kroppen. Hon avslutar sin artikel med fyra påståenden om varför hennes forskning är relevant för nya kunskaps- och forskningsområden.

Att se konsten som en angelägenhet för fler. Att göra begripligt det som inte befästs i ord. Att göra om verklighetsbeskrivningen. Att tillföra verkligheten det som gör den än mer märkvärdig och spännande att vara en del av.

I samma bok skriver Ingrid Elam om konstnären som forskare i en tvärvetenskaplig miljö.¹⁷ Vid Malmö högskola finns en forskarutbildning inom interaktionsdesign som har namnet K3, (Konst, Kultur och Kommunikation). I detta möte mellan konst och teknik kan konstnären liknas vid en antropolog som visualiserar en kultur och sätter igång en förändringsprocess. Den här tvärvetenskapliga aspekten är något som även utbildningsvetenskapen präglas av. Är det kanske denna vilja att vidga perspektiven och se sakers helhet och samband som är en av de starkaste gemensamma nämnarna för de båda forskningsområdena? I skriften *Forskning och pedagogisk praktik* framhåller författaren Gun-Marie Frånberg¹⁸ vikten av att utbildningsvetenskapen måste vara mångfacetterad ”*om inte, riskerar forskningen om den komplexa verkligheten som skolan och utbildning utgör att bli allt för begränsad, rent av inskränkt*”. Vikten av tvärvetenskaplighet tas också upp av Caroline Liberg i *Utbildningsvetenskap – ett kunskapsområde under formering*.¹⁹ Hon menar att man måste koppla samman kunskaper och samarbeta med forskare från flera olika fält för att kunna förstå komplexiteten i den pedagogiska vardagen. Ett utbildningsvetenskaplig studie kännetecknas av just ett sådant tvärvetenskapligt förhållningssätt menar hon.

I samband med konstnärlig verksamhet talar man också ofta om tyst kunskap. Lars-Håkan Svensson²⁰ problematiserar detta i sin artikel ”*ostronets tysta kunskap – reflektioner över konstnärlig forskning*”²¹. Han befarar att den konstnärliga forskningen kommer få svårt att

¹⁴ Konstnärligt FoU – årsbok 2006. *Konstnärlig forskning – artiklar, projektrapporter och reportage*. Vetenskapsrådet. Journalistgruppen AB, 2006, s.152

¹⁵ Koreograf och professor. Rektor vid Danshögskolan i Stockholm. Hon har också varit projektledare för det av Vetenskapsrådet stödda KFoU-projektet ”*Rörelse som kroppens minne*”(om dans och åldrande).

¹⁶ Konstnärligt FoU – årsbok 2006. *Konstnärlig forskning – artiklar, projektrapporter och reportage*. Vetenskapsrådet. Journalistgruppen AB, 2006, s. 85, 86

¹⁷ Konstnärligt FoU – årsbok 2006. *Konstnärlig forskning – artiklar, projektrapporter och reportage*. Vetenskapsrådet. Journalistgruppen AB, 2006, s.39; Ingrid Elam - Litteraturvetare och kulturskribent samt prefekt vid Institutionen för Konst, Kultur och Kommunikation vid Malmö högskola. Hon är också ledamot i Vetenskapsrådets arbetsgrupp för Konstnärlig FoU.

¹⁸ Tidigare högstadielärare. Har disputerat i pedagogik. Är universitetslektor och arbetar med värdegrundsfrågor vid Umeå universitet.

¹⁹ Red: Sandin, Bengt & Säljö, Roger. *Utbildningsvetenskap – ett kunskapsområde under formering*. Carlssons bokförlag: Stockholm, s.184

²⁰ Professor i språk och kulturforskning med särskild inriktning mot engelskspråkig litteratur vid Institutionen för språk och kultur vid Linköpings universitet.

²¹ Konstnärligt FoU – årsbok 2006. *Konstnärlig forskning – artiklar, projektrapporter och reportage*. Vetenskapsrådet. Journalistgruppen AB, 2006. s. 69, 73, 77.

Vad är sanning?
Finns sannigheten?
Kan kunskap leda till sanning?
Är kunskap och sanning samma sak?
Är vetenskap sanning?
Kan en illusion vara en sanning?

Pragmatismen verkar intressant, en demokratisk sanningssyn som kopplar samman vetenskap och metafysik. Menar att all vetenskap ändå bara är approximationer så vad skulle då skilja metafysiken från vetenskapen?

Tänker på konstnärens frihet att förvirra sanningen, kanske ifrågasätta vetenskapen, att den behövs för det. Men konstnären har också en funktion att förtydliga världen, göra den gripbar. Men också ibland låta oss fly ifrån verkligheten och sanningen.

Är verkligheten sanningen?
Nej, det kan inte vara sant!

Är sanning en hybrid mellan en objektiv yttre värld och våra egna upplevelser av den?
...och vad fan är verklighet?

Är sanningen något konstant?
Förmodligen inte.

Om sanningen inte finns... har vi då uppfunnit ett ord som aldrig kan uppnås, ett ord på något som inte finns, ett ord som syftar till en utopi... eller ett strävansmål.

Upplagd av Camilla kl. 08:40

Jag funderade till en början mycket över vad sanning egentligen är och vad vi idag i vårt samhälle menar med sanning. Samtidigt läste jag *Att välja glädje* av Kay Pollak där han beskrev hur en forskare hade låtsats att han låtit intelligenstesta en klass elever och sedan gett resultaten till deras klasslärare²³. Det visade sig sedan hur läraren undermedvetet hade behandlat eleverna annorlunda bara genom att tro sig veta deras intelligenskvot. De elever som slumpvis tilldelats en låg intelligens fick sämre och sämre på proven medan de som slumpvis tilldelats en hög intelligens blev allt bättre. Detta kallade man för Pygmalion-effekten.

den 24 april 2008 **PYGMALION-EFFEKTEN**

Man kan skapa sanningar!
...eller illusioner.
Skrämmande enkelt.

Med små, små siffror och bokstavskombinationer kan man ganska lätt, i egenskap av vetenskapskvinna eller lärare, utöva makt och omforma verkligheten.

Upplagd av Camilla kl. 08:58

Jag berördes starkt av vad jag läste och kom att fundera en hel del över min egen skoltid. Hur mycket det kan ha kommit att betyda för min identitet att lärare jag haft i förhand trott sig veta vem jag är. Då jag gick i skolan var det allmänt vedertaget att teori och praktik tillhörde olika

²³ Pollak, Kay. *Att välja glädje*. Andersson Pocket AB: 2001; s. 29-32

kunskapsvärldar. Kunde det vara så att jag som ansågs vara ” praktiskt lagd” per automatik också ansågs vara sämre i de teoretiska ämnena? Detta är ju inget jag idag kan eller har någon glädje av att bevisa men det finns en anledning att vara uppmärksam på problematiken speciellt som jag själv snart står som lärare. I sin bok *Ett oändligt äventyr* kopplar Sven-Erik Liedman också denna uppdelning mellan teori och praktik till en gammal och ännu existerande klassindelning i samhället²⁴. Han menar att uppdelningen snarare haft för avsikt att skilja på människor än på olika typ av kunskap.

Idag vet jag att teori och praktik går hand i hand, att alla verksamheter innehåller båda delarna och att jag därför är både och.

Jag associerade sedan fritt utifrån temat sanning och kom då in på många andra aspekter som tangerade eller förhöll sig som motsats till sanningen.

SANNING - - - -> ENTROPILAGEN

Alla funderingar kring sanning har fört mina tankar till lögner, har stött på två personer under loppet av fem år som tagit sig mycket långt genom att ljuga, ljuga, ljuga... vilket också resulterat i många ovänner och mycket väsen över små saker, det krävs ganska mycket av en person som väljer att leva på lögner, ett gott minne är att föredra till exempel.

Samtal med min mor om lögner förde mig in på tro, inte för att jag liknar tro vid lögn utan för att tankarna tog vägen kring uttrycket ”att ljuga så att man tror sig själv”...

Tankarna kring tro kopplade min hjärna tillbaka till boken som jag har liggandes på toaletten sedan ett par veckor tillbaka (vilket betyder att jag läser den ca 10 minuter om dagen), den jag också nämnt i ett tidigare inlägg, ”Pragmatism”, den där sanningssynen som kopplar samman vetenskap och metafysik.

Ett litet citat från bokens baksida; ”Människan som handlande varelse står i centrum, både när det gäller innebörden i ord och mer kontroversiellt, när det gäller att förstå vad sant eller falskt betyder. James betonar genomgående den aktiva människan, som hela tiden söker sig vidare – i vetenskap, religion och moral, i livet.”

Trots att jag är en person som inte på något sätt identifierar mig som religiös så tilltalas jag av den här sanningssynen. Den är inkluderande och tolerant... det vill jag också vara. För visst är väl vetenskap också en form av tro ändå? Visst kan vi inte med säkerhet veta någonting?

Men vad har vi vetenskapen till?

Ett försök att ordna bena upp och förtydliga alla små, små delar världen och livet är uppbyggt av... för att sedan koppla samman igen och få en förståelse för helheten? Kanske är det så?

Dessa tankar tog mig vidare igen och jag började fundera över entropilagen.

Upplagd av Camilla kl. 15:40

I mina funderingar kring entropilagen hade jag två gestaltningsidéer men båda två kändes banala och skulle bara fungera som någon form av illustration för entropi. Den typen av gestaltningsarbete ville jag inte göra. Frustrationen och framför allt prestationsångesten växte och jag kände att jag på något sätt satt fast i mina egna tankar och kunde inte komma fram till vad det egentligen var jag jobbade med.

²⁴ Liedman, Sven-Erik. *Ett oändligt äventyr*. Albert Bonniers förlag: 2002; s. 83

MAN KAN KOMMA GANSKA LÅNGT PÅ EN TIMMES PROMENAD

Medans min dotter spelade gitarr i Stenungsund igår tog jag mig en promenad med kameran och tankarna.

Promenaden ledde framåt:)

Upplagd av Camilla kl. 06:18

den 29 april 2008

LÅNGSAMHET

Promenadfundering 1.

STÖTTE PÅ EN VÄN PÅ GATAN

Finns det plats för långsamhet i skolan?

Tänkaren som tar lite tid på sig att visualisera och/kommunicera sina funderingar, var finns det plats för dessa elever?

Är långsamhet lika med tröghet?

Eller kan det vara ett tecken på att man vill veta sakers helhet innan man går vidare?

Hur ger vi eleverna helhet?

Eller hur får vi dem att se helheten?

Är det magiska ordet projektbaserad undervisning?

Upplagd av Camilla kl. 07:26

SANNINGEN - INTE LÄNGRE FOKUS

Promenadfundering 2.

Genom pragmatismen har sanningsbegreppet avdramatiserats, har inte längre något intresse av att fundera över sanningen...

s.31 Ni vill ha ett system som förenar bägge: den vetenskapliga troheten mot fakta och beredvilligheten att ta hänsyn till dem, kort sagt en anpassningens anda, men också den gamla förtröstan på mänskliga värden och den resulterande spontaniteten av antingen religiöst eller romantiskt slag. Detta är då ert dilemma: ni finner en inhuman och irreligiös empirism eller en rationalistisk filosofi som visserligen må kalla sig religiös men undviker all direkt beröring med konkreta fakta, sorger och glädjeämnen.

s. 46 Vad den pragmatiska metoden innebär är alltså så här långt inte särskilda resultat, bara en inställning, en orientering: inställningen att bortse från sådant som de yttersta tingen, principer, kategorier, förmenta nödvändigheter, och att se på de närmsta tingen, resultat, konsekvenser, fakta.

s. 45 Vetenskap och metafysik skulle komma mycket närmare varandra, ja faktiskt arbeta hand i hand.

...sanningen är inte konstant, den är olika för olika personer och omskapas hela tiden av människan... är den sociokulturell?

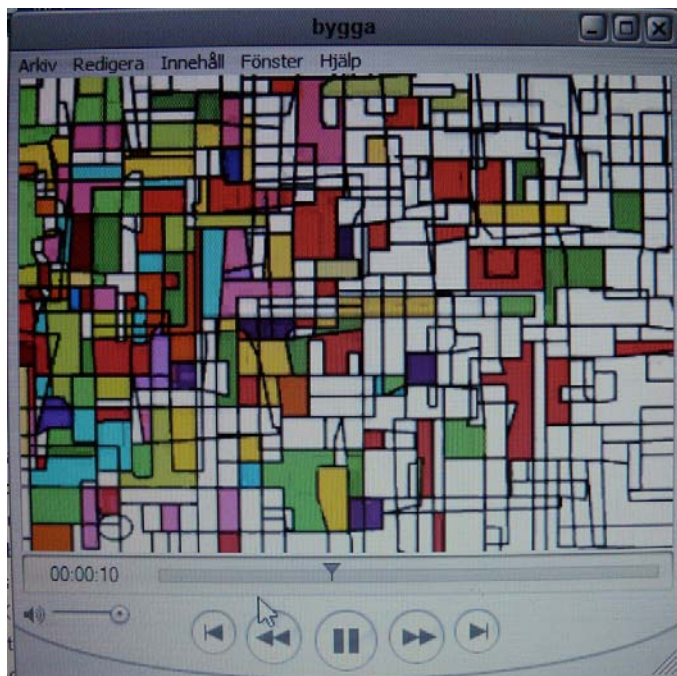
Upplagd av Camilla kl. 08:00

Under en timmes promenad försökte jag rensa och sortera min hjärna för att hitta den egentliga kärnan för mitt gestaltande arbete. Jag kom fram till att det ofta ser ut på detta sätt när jag jobbar i konstnärliga gestaltande processer, att tankarna ofta får ta mycket plats och att det kan ta tid innan det praktiska arbetet tar fart. Jag kom också på att sanningsbegreppet i sig inte längre intresserade mig lika starkt. Jag hade under projektets gång läst boken *Pragmatism* av William James²⁵ och därmed bekantat mig med en relativt tolerant sanningssyn som likställer vetenskap och metafysik som sanningsbärare och intresset för att jobba gestaltande kring olika sanningsteorier svalnade. För att i alla fall få något i händerna så satte jag mig och började bygga en animerad improvisation i datorprogrammet Flash²⁶. Detta brukar vara ett bra sätt för mig att samla tankarna och få igång det kreativa tänkandet.

den 29 april 2008
IMPROVISERAR

²⁵ James, William. *Pragmatism*. Bokförlaget Daidalos AB: Göteborg.

²⁶ Ett program för skapade av digitala animationer för till exempel webbsidor.

Gör något medans jag tänker...

...försöker lugna ner mig, skala av och hitta ett spår.

Upplagd av Camilla kl. 14:30

Den här gången ledde det dessvärre ingen vart. Det enda som kom ur processen var en ganska dålig liten animation.

den 1 maj 2008

VAD DET HANDLAR OM

pedagogik – konst - vetenskap

Det handlar om kunskap!

Det handlar om hur kunskapande inte alltid sker smärtfritt.

Det handlar om vilken stor roll konsten har kommit att spela i detta drama.

Det handlar om mig.

Upplagd av Camilla kl. 07:50

Den första maj förstod jag äntligen vad som var huvudspåret i mitt gestaltningsarbete. Jag kände mig förvirrad och stressad och tog därför en titt tillbaka i bloggen för att finna en röd tråd. Min gestaltningsprocess hade snuddat vid många ämnen vid det här laget: sanning, pragmatism, lögn, tro, entropi. Vad jag kunde konstatera var att det handlade om att jag försökte koppla samman saker: konst och vetenskap, teori och praktik. Jag jobbade i tanken med metaforer som broar, kopplingar och nät. Men det handlade också om mitt eget förhållande till dessa begrepp. Hur jag kopplar dem till min identitet.

den 2 maj 2008
HAR VARIT PÅ BILTEMA...

...och köpt lite kul prylar att jobba med tills bättre idéer dyker upp.
Kanske kan det hjälpa mig att koppla samman ett och annat :)

Upplagd av Camilla kl. 16:04

Jag hade idéer om att göra någon form av interaktiv modell av mig själv där betraktaren kunde trycka på olika knappar och på så sätt förändra hur jag såg ut. Detta utifrån tankar om hur min personlighet hela tiden förändras i möten med andra människor och ju mer jag får del av nya perspektiv. Men inte heller dessa idéer kändes helt bra. Jag funderade vidare kring mitt eget lärande och vem jag var, vem jag är och vem jag vill vara. Om min relation till vetenskap, konst och lärande samt hur min identitet har kommit att förändras de senaste åren.

den 2 maj 2008
ETT SVAGT MINNE...

...av att jag läst något intressant om kunskapande och identitet i förra kursens litteratur.

Leta, leta, leta...

Däääär;

"Men i alla sammanhang där vi lär oss något i betydelsen att vi gör erfarenheter som påverkar vårt sätt att se på vår omvärld har det betydelse också för vår existentiella situation. Lärande och förändring innebär med andra ord något för identiteten. Man är delvis en annan person när man lärt sig något. Man ser världen med andra ögon, man har ändrat sitt beteende, man har skaffat sig ett annat förhållningssätt, nya eller bättre färdigheter och utvecklat andra kvalitéer."

Ur : Folkesson, Lena. *Perspektiv på skolutveckling*

Upplagd av Camilla kl. 01:55

Men tiden gick och trots att jag nu viste vad mina tankar kretsade kring och då och då faktiskt fick en idé så kunde jag inte förmå mig att gå vidare med någon av dem. Samtidigt var det en massa andra saker i mitt liv som oroade mig och gjorde att jag under den här perioden hela

tiden pendlade i humöret och min koncentration var fullkomligt opålitlig och kom och gick som den ville.

den 12 maj 2008

pendlar mellan förvirring och kontroll
är nära men långt ifrån framme
tvivlar

sju arbetsdagar kvar
har tusen sågade idéer
ingen gestaltning
ingen text

Väntar på ett brev
Svävar i ett ovisst mellanrum

ovisshet

mellanrum

förlorat fotfäste

Upplagd av Camilla kl. 07:09

den 13 maj 2008

SAKER KNYTS IHOP OCH FALLER PÅ PLATS

Rasoul berättade om Platons roll i hur vi ser på konsten idag. Platon =konstens fiende nummer ett.

Platons idéer om den absoluta sanningen:
De absoluta ideerna=sanningen (det manliga förnuftet)
Vår värld=en skugga av den absoluta idévärlden
Konsten=en skugga/avbild av vår värld=längst ner i hierarkin

Ett nytt ord:

Aletheia=sanning relaterad till konst=insikt

Handledning med Tarja. Hon tycker alltid att läget är under kontroll,,, oroväckande men samtidigt väldigt lugnande på något vis. Tipsade om Mikael Alexandersson.

Hansledning med Mattias och Katti.

Gör något av det där som påverkat hela den här terminen, din ansökan till Valand, ta vara på frustrationen.

Tanken har slagit mig, men fegheten har fått mig att avstå. Vill inte visa min sårbarhet. Har kämpat för detta sååå länge,,, hur naivt det än kan låta så känns det som hela min tillvara står och faller med hur det går. Jag är ju så nääära nu. Som när man bygger ett korthus och skall bara, bara få dit toppen,,, man håller andan,,, inte andas, inte andas för då rasar hela skiten.

Samtidigt som jag på kryssen i almanackan och sidorna som avverkas i böckerna ser att tiden faktiskt rör sig framåt så står den på något vis stilla. Allt står stilla i väntan på brevet. Brevet med domen.

Jag ältar intervjun i huvudet gång på gång. Tänker att dom tycker att jag inte platsar. Jag vill platsa, jag vill passa in.

Jag är förbannad på hur mycket av ens liv som styrs av andra än mig själv,,, samtidigt som jag vet att mitt liv inte varit någonting utan alla andra.

Hela ansökningsförfarandet är så otroligt långdraget, måste det ta sån tid.

När det gäller gestaltningsarbetet är jag

spänd
okoncentrerad
självkritisk

...jag vill så gärna komma vidare, att det skall bli bättre för varje projekt, examensarbetet skulle bli pricken över iet. Svårt ibland att få till en prick.

Tillåt dig att genomföra även dåliga idéer säger Katti, slappna av!

Jag har haft så många idéer men inte tyckt att någonting duger... de som redan är förkastade känner jag inte för att ta upp... de idéer som växt fram den senaste veckan handlar om sågning.

"Att säga" som metafor för att vara kritisk,,, vi skall lära våra elever ett vetenskapligt förhållningssätt, få dem att tänka kritiskt,,, men när övergår det konstruktivt kritiska tänkandet till destruktivt kritiskt tänkande?

"Såga" också metafor för min egen självkritik, för prestationsångest.

"Sågning" som metafor för min största rädsla, att bli bortvald, att inte duga.

"Sågen" det vetenskapliga veckrkyget, att såga bort bit för bit tills endast kärnan återstår.

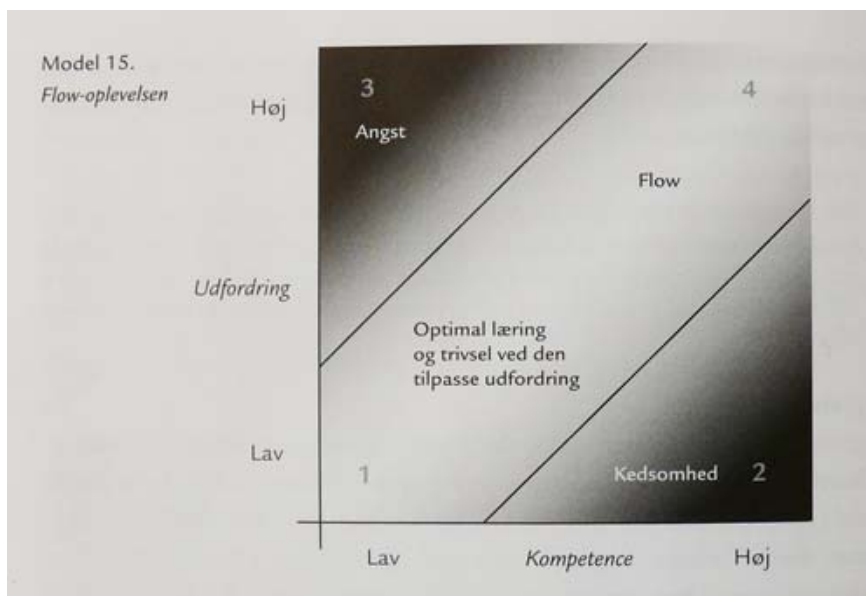
Frågan är nu bara om det är en motorsåg eller en fogsvars. Det hade ju varit coolt om det var en

motorsåg, härligt brötigt och snabbavverkande... men det måste nog erkännas att det i just detta fall rör sig om en dåligt slipad fogsvars... långsamt och svettigt.

Upplagd av Camilla kl. 22:58

Men så fann jag äntligen en metafor som jag tyckte knöt ihop hela min splittrade värld och jag började jobba med en film där jag skulle såga ner mig själv likt ett träd för att sedan ställa mig på den plats där mitt gamla nedsågade jag hade stått. Mitt nersågade jag skulle sedan resa sig upp, ta sågen och börja såga ner mitt nya jag och så skulle det sedan fortsätt om och om igen. Detta tänkte jag skulle symbolisera hur man hela tiden omskapar sig själv men även vara en gestaltning av vetenskapen, det kritiska förhållningssättet och min egen konstnärliga process. Jag började provfilma mig själv för att försöka lista ut hur jag skulle lösa det hela tekniskt. Men att titta på filmen var rent plågsamt. Jag är verkligen ingen skådespelare, jag klarar alltså inte ens av att spela mig själv. Med den scenskräck jag har och den ännu större skräcken att titta på mig själv på film var det helt omöjligt att gå vidare med den här idén. Detta var inget jag hade lust att utsätta mig för just då.

Ett stort orosmoment under det här arbetet har varit de höga krav som ställs på den teoretiska delen i ett examensarbete, jag har aldrig haft någon vidare tro på mig själv när det gäller att uttrycka mig i skrift. Även om det har blivit mycket bättre så har jag långt kvar till att känna mig trygg. Förmodligen ligger största delen av dessa krav i mig själv. Att sätta upp höga mål för vad man tar sig för är i viss mån bra men det kan också vara väldigt hämmande för det kreativa tänkandet och det tillstånd som ofta beskrivs som "flow" och som Rasoul Nejadmehr omnämner som "alethia" i sin föreläsning *Konsten och filosofin* på HDK den 13/5 2008. Han talar om Alethia eller flow som ett sanningsrelaterat tillstånd med anknytning till konstnärliga processer eller upplevelser som kan beskrivas som en känsla av insikt eller i dagligt tal som en aha-upplevelse. I *Æstetik og læring*²⁷ görs en modell där man försöker beskriva flow-upplevelsen.

Enligt beskrivningen av modellen uppstår flow då det råder balans mellan det som redan är känt och det man vill uppnå. Man beskriver det också i termerna av en balans mellan det man är och det man vill vara. Det är i denna balans som lärande och handlingar uppstår. I mitt projekt har jag genom kraven på mig själv att åstadkomma något speciellt förmodligen rört

²⁷ D. Austring, Bennyé & Sørensen, Merete. *Æstetik og læring*. Hans Reitzels Forlag: Köpenhamn: 2006, s. 136

mig alldeles för långt in i de okända områdena som betecknas med en trea i modellen vilket resulterat i att jag hela tiden förlorat fotfästet och kontrollen. I det gestaltande arbetet har jag tidigare börjat känna mig mer och mer trygg vilket gjort att jag i det här projektet verkligen velat ta mig ett steg längre. Kanske hade det fungerat om det inte också var så att jag resonerade på ett liknande sätt när det gällde den skriftliga delen av arbetet. Min panik för att inte få ihop det skriftliga gav gestaltningsprocessen en totalförklaring. Kanske borde jag ha byggt mitt arbete kring de erfarenheter jag haft av tidigare arbeten och istället analyserat och jämfört de processer som jag nu hunnit få distans till. Det hade nog varit mer fruktsamt.

I min frustration bestämde jag mig för att på allvar börja skriva på uppsatsen. När jag beskrev bakgrunden till min uppsats kom jag på mig själv med att använda termer som "mitt gamla jag" och "mitt nya jag", att mitt arbete var ett led i ett försök att hitta mig själv. Jag tyckte först att det lät rätt "vrickat" men efter att ha funderat ett tag så insåg jag att det låg något i det jag skrivit. Det har hänt så mycket de senaste åren och jag har lärt mig så mycket i ett väldigt högt tempo. På något vis upplever jag nog mig själv som lite svag i konturerna, kanske har jag inte riktigt hunnit landa i det nya och tagit reda på hur jag egentligen vill gå vidare med all denna kunskap.

den 16 maj 2008 **SÅGNINGEN SÅGAD**

Jag har äntligen på allvar börjat skriva på uppsatsen. Vid analys av processen får jag en ny idé om hur jag skall gestalta mitt arbete.

Sågen som metafor är sågad och istället jobbar jag nu med konturer.

Mitt arbete kanske i själv verket har varit ett försök att hitta mig själv och en kontext där jag passar in.

Ett försök att hitta min egen kontur.

Upplagd av Camilla kl. 19:00

I skrivandet blev jag också medveten om hur många gånger under dessa veckor som jag relaterat och jämfört min process med tidigare gestaltningsprojekt jag genomfört inom ramen för lärarutbildningens bild- och forminriktning. De jämförelser jag gjort hade inte lett någon vart just då i skrivande stund men när jag nu läste dem igen så fick de en annan betydelse.

Ett urval ur blogginslaget den 29 april 2008 **ORIENTERING**

Verkar som om jag måste ha ett objekt att utgå ifrån... något som känns angeläget och intressant att bearbeta. Att starta i en filosofisk fråga och sedan fortsätta i filosofisk anda blir för många "lösa" trådar för mig. Allting hänger liksom i luften, på något vis måste jag lyckas knyta ner det till det plan där jag befinner mig, till den "synliga", "verkliga" världen... Men jag ser också att det är vissa saker i "den verkliga" världen som tilltalar mig mer än andra.

Vad hade tidsprojektet varit utan grytlapparna och virkning som företeelse?
Vad hade Munkedal varit utan klottret, mopederna och metaforen i form av en tvåtaktsmotor?
Vad hade konflikttemat blivit utan oljekraftverkets skorstenar i relation till vindkraftverket?
Inte särskilt intressant, inte för mig...

Jag är inte så fashinerad av saker som havet, skogen, naturen, djuren (tycker om allt det där självklart men jag går inte igång på det) ...däremot betong, klotter, maskiner och annat skapat av människan... att bygga, göra avtryck... vara medskapare.

I alla tre projekten har jag hittat symboler, metaforer,,, något visuellt som representerar det jag jobbar med. Det har jag inte nu och det är kanske därför jag inte kommer vidare. Det är kanske därför jag bara står och stampar och ältar samma förbannade frågor hela tiden... som inte leder någon vart.

Jag tog fasta på meningarna *"på något vis måste jag lyckas knyta ner det till det plan där jag befinner mig, till den "synliga", "verkliga" världen..."* och *"betong, klotter, maskiner och annat skapat av människan... att bygga, göra avtryck... vara medskapare"* där jag faktiskt beskriver delar av min personlighet. Jag relaterade sedan beskrivningarna till mitt nuvarande projekt och försökte koppla samman dem med mina nya tankar kring min identitet och min upplevelse av att jag saknade en tydlig kontur.

den 19 maj 2008

MÅLAR OM EN VÄGG I ATELJÉN

...det är här min gestaltning skall utspela sig.

Upplagd av Camilla kl. 08:13

Klottra, göra avtryck, försöka hitta min egen kontur.

KAMERAN ÄR RIGGAD

Igår kväll gjorde jag klart för att dokumentera min gestaltning.

T är på dagis idag.

L, M och jag verkar ha klarat oss... peppar, peppar :)

N är fortfarande sjuk och idag var det min tur att vara hemma.

Som tur är så sover han mest så jag hinner skriva lite.

Hoppas kunna jobba vidare med gestaltandet ikväll när M kommit hem.

Upplagd av Camilla kl. 06:21

Jag gick in i ett slags meditativt improvisationsarbete. Genom att projicera min egen skugga mot väggen inledde jag ett försök att fånga min egen kontur. Inte i själva handlingen utan i de tankar som uppstod ur den. Under arbetet fick jag tid att tänka. Vem är jag? Men framför allt vad vill jag? Jag funderade över det kommande året och framtiden. Jag slogs också av hur teckningen på väggen helt oplanerat knöt samman det tidigare arbetet. Jag associerade i tanken till Platons sanningsteori o konsten som en skugga av den mänskliga världen. Jag såg också kopplingar till vetenskapens arbetssätt där man försöker se sakers samband och fånga undersökningsobjektets form. Detta i ett samhälle i ständig förändring. Det är svårt att fånga sig själv i rörelse.

Om det som blev produkten av detta arbete, en väggmålning och en dokumentation i stilla och rörliga bilder, kommunicerar det *jag* tänker det vet jag faktiskt inte. Jag är inte heller säker på om jag tycker att det spelar någon roll. Inte just den här gången. Den produkt jag istället väljer att fokusera är den immateriella, alltså den självinsikt som gestaltningsprocessen fört med sig.

4. Resultatdiskussion

4:1 Litteraturstudierna

Inom fältet för konstnärlig forskning verkar det finnas två tydliga riktningar. Den som menar att konstnärlig forskning borde ägna sig åt att utforska den egna arbetsprocessen och den som menar att den konstnärliga forskaren kan jobba mer gränsöverskridande och tvärvetenskapligt, ifrågasätta eller vara del av redan befintliga vetenskaper genom att ställa andra frågor och se andra samband än vad som är traditionellt för just den disciplinen. Båda dessa uppfattningar är välkomna tycker jag och den ena utesluter inte den andra.

Den första inriktningen jag beskriver kan vara till nytta för att ge kunskap om dessa många gånger svårbegripliga processer för att i sin tur leda till förändring av till exempel ämnesdidaktik eller allmänpedagogik.

Den andra riktningen vill bevara det som är konstens styrka och föra in den i en egen forskarmiljö som i sin tur interagerar med eller ifrågasätter etablerade vetenskaper. Detta menar jag är nödvändigt för att lyfta konstens samhällliga status. Konsten är en viktig röst i samhället som bör få ordet oftare och i fler sammanhang än hos de redan frälsta. Den tvärvetenskapliga aspekten är också den som på allvar för samman det konstnärliga undersökande arbetet med utbildningsvetenskapen. Även inom pedagogisk forskning finns denna vilja att arbeta över de disciplinära gränserna. Jag ser att de båda forskningsområdena strävar efter en holistisk syn på världen och kunskap, något som jag upplever saknades under min skoltid. Man söker efter sakers samband och verkan. Man ifrågasätter strukturer med avsikt att förändra.

4:2 Gestaltningsprocessen

Att min gestaltande undersökning också till stor del skulle komma att handla om min egen identitet, och ett försök att hitta rätt i alla tankar kring vem jag är i förhållande till all ny kunskap, var inget som var planerat från början. Det är just detta som är en av de fria konstnärliga processernas styrka. Att man genom dem förmår att öppna upp tankar och se de personliga kopplingarna till ett kunskapsinnehåll, att göra kunskapen till sin egen. Att arbeta i undersökande konstnärliga gestaltningsprocesser kan på ett vis sägas vara en mycket subjektiv metod. Se bara till den gestaltande delen av det här arbetet: Ur mitt eget perspektiv gör jag en tolkning av mitt förhållande till konst och pedagogik som jag sedan själv analyserar. Men vem, om inte jag, skulle kunna göra en mer korrekt tolkning när det kommer till min egen upplevelse av något? Detta påstående gör jag på samma grunder som jag hävdar att ingen annan än pedagogen eller konstnären själv kan tolka den egna praktiken, och vad den genererar, mer korrekt. Det finns vissa processer i det konstnärliga och pedagogiska arbetet som är svårt att få syn på för en utomstående. Det är endast konstnären eller pedagogens egen tolkning av sin praktik som kan komma tillräckligt nära verkligheten för att vara till någon nytta. Vad som däremot bör ingå i detta tolkningsarbete är kritisk granskning, kontinuerliga samtal och ett tvärvetenskapligt förhållningssätt. Man måste ställa sina antaganden i relation till tidigare fakta och andra perspektiv antingen för att bestyrka eller för att falsifiera dem eller för att omskapa eller befästa en helhet. Genom detta arbete blir den subjektiva uppfattningen något man delar med andra människor, i förlängningen kan då denna subjektiva uppfattning övergå i objektivitet.

Men för att en tolkning av processen över huvudtaget skall bli möjlig krävs en noggrann dokumentation. I varje gestaltningsprocess hittar man alltid något nytt av värde hur den än sett ut och oberoende av om man funnit det där eftertraktade Flowet eller inte. I den här

processen har jag framför allt sett vilken nytta man kan ha av dokumentationen för att komma vidare. Hur bra det är att skriva ner tankar i den stund de uppstår innan de går förlorade för att sedan kunna gå tillbaka när man tappar fotfästet. Tillsammans kan de gamla och de nya tankarna leda en vidare.

4:3 Resultat

Jag menar alltså att konsten som metod för forskning inom utbildningsvetenskap borde bli accepterad. Inte bara för lärare som forskar inom de gestaltande ämnena utan även inom annan ämnesdidaktisk forskning. Kanske är det till och med där den behövs mest. Jag vill också hävda att jag genom min uppsats har hittat de beröringspunkter som kan göra denna forskningsmetod möjlig. Inom båda disciplinerna finns en vilja att arbeta gränsöverskridande. Det görs redan forskning i samarbete mellan Konsthögskolan Valand och CUL vid Göteborgs universitet där doktorander inom konst jobbar tvärvetenskapligt med inriktning mot utbildningsvetenskap och deras metodologi.²⁸ Att det inte skulle gå att göra det motsatta har jag svårt att se. Att högskolelagen redan berättigar forskning på konstnärlig grund borde till exempel vara skäl nog för utbildningsvetenskapen att anamma konstnärligt gestaltungsarbete som metod också inom sin forskning.

Men vilken nytta kan då forskaren inom utbildningsvetenskap ha av den konstnärliga metoden? Jag tror att man har svårt att kunna använda sig av konsten som kunskapsgenerator inom sitt undervisningsämne om man inte själv har upplevt vad dessa processer egentligen innebär. Utan denna erfarenhet finns en risk att de konstnärliga perspektiven på undervisning blir godtyckliga. Man riskerar att lärare inte till fullo förstått innebörden av dessa processer och istället låter det konstnärliga få en illustrerande eller ”avkopplande” uppgift i den pedagogiska verksamheten. När konsten som metod, i forskning eller undervisning, används på rätt sätt så skall den inte fungera som avkoppling eller ett roligt inslag. Den skall belysa nya perspektiv och problematisera det aktuella undersökningsområdet. Den skall föra framåt och gynna ett kreativt och kritiskt helhetstänkande. Den skall väcka lusten att lära och ge eleverna möjlighet att göra kunskapen till sin egen, få relation till den. Först då kan konstnärliga metoder för kunskapande få det erkännande de så länge förtjänat. För att nå detta krävs att lärare inom fler ämnen än de traditionellt ”estetisk-praktiska” börjar visa ett uppriktigt intresse för konstnärligt undersökande och att det blir accepterat som metod i forskningen inom utbildningsvetenskapen.

Bara genom en snabb titt på kursplanerna för de olika ämnena inom gymnasieskolan ser jag flera områden som skulle kunna behandlas genom konstnärligt undersökande arbete. Jag avslutar här min uppsats med några potentiella delar från dessa texter:

MATEMATIK. Utbildningen syftar även till att eleverna skall uppleva glädjen i att utveckla sin matematiska kreativitet och förmåga att lösa problem samt få erfara något av matematikens skönhet och logik.

BIOLOGI. Vetenskapliga framsteg inom biologin har haft och har stor betydelse för människans världsbild. Teorier om livets uppkomst och utveckling påverkar människans syn på sig själv som människa och biologisk varelse. Gentekniken liksom många andra områden inom biologin utvecklas i snabb takt vilket leder till nya möjligheter och nya frågeställningar. Biologiämnet initierar diskussion kring existentiella och etiska frågor.

²⁸ CUL – Centrum för utbildningsvetenskap och lärarforskning.

KEMI: ... eleven vidareutvecklar sin nyfikenhet och iakttagelseförmåga samt förmåga att på olika sätt söka och använda kunskaper inom kemiska tillämpningsområden i nya sammanhang,

FYSIK. Utbildningen syftar dessutom till att öka förståelsen av att teorier och modeller är mänskliga tankekonstruktioner som kan förändras i ljuset av nya rön.

Litteraturförteckning

D. Austrup, Benny & Sørensen, Merete. *Æstetik og læring*. Hans Reitzels Forlag: Köpenhamn. 2006

SOU 1999:63. *Att lära och leda; En lärarutbildning för samverkan och utveckling*. Utbildningsdepartementet: 1999

Red: Sandin, Bengt & Säljö, Roger. *Utbildningsvetenskap – ett kunskapsområde under formering*. Carlssons bokförlag: Stockholm: 2006

Frånberg, Gun-Marie. "Forskning och pedagogisk praktik." *Rum för forskning – Rymd för lärande – forskning och pedagogisk praktik*. Umeå universitet: 2007

Biggs, Michael. "Lära av erfarenhet." *Artmonitor 2007 no1*.

Konstnärligt FoU – årsbok 2004. *Konst, kunskap, insikt – texter om forskning och utvecklingsarbete på det konstnärliga området*. Vetenskapsrådet. Journalistgruppen AB, 2004

Konstnärligt FoU – årsbok 2006. *Konstnärlig forskning – artiklar, projektrapporter och reportage*. Vetenskapsrådet. Journalistgruppen AB: 2006.

<http://www.filosofi.gotland.se/kunskaps.htm> (Epistemologi – kunskapsteori.)

James, William. *Pragmatism*. Bokförlaget Daidalos AB: Göteborg. U. å.

Pollak, Kay. *Att välja glädje*. Andersson Pocket AB: 2001

Liedman, Sven-Erik. *Ett oändligt äventyr*. Albert Bonniers förlag: 2002